

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 784.9:78.071.5

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-5-1>

Антоніна БОЙЧУК

аспірантка кафедри музикознавства та культурології,

Сумський державний педагогічний університет імені Антона Макаренка,

молодша наукова співробітниця науково-дослідного сектору,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. І. Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська обл., Україна, 82100

ORCID: 0000-0001-5401-8343

Бібліографічний опис статті: Бойчук, А. (2023). Принципові засади творчо-виконавської діяльності студента в класі естрадного співака. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-5-1>

ПРИНЦИПОВІ ЗАСАДИ ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА В КЛАСІ ЕСТРАДНОГО СПІВУ

У вирії виконавських тенденцій, нами окреслено принципові засади творчої та специфічні принципи виконавської діяльності студента у класі естрадного співу. Увага зосереджена на практичній взаємодії студент – викладач у процесі творчої діяльності та сценічної майстерності.

Мета статті – визначити ключові засади творчо-виконавської діяльності студента в класі естрадного співу.

Методологія дослідження концентрується у наступних методах: аналізі творчої діяльності крізь призму виконавських принципів й засобів активізації в процесі професіоналізації студента-співака; дедукції у фокусі систематичного розкриття принципових засад творчої діяльності студента-співака й принципів виконавської діяльності у різних її проявах.

Наукова новизна полягає в розкритті принципових засад творчої діяльності студента у класі естрадного співу та синтезу його виконавського потенціалу.

Отже, нами визначені принципові засади активізації творчої діяльності студента у класі естрадного співу: поєднання пізнавальної і творчої діяльності; самоцінність та змістовно-структурна залежність в контексті підготовки естрадного співака; соціально-педагогічна зумовленість процесу творчої активізації та спонукання до самовираження; створення позитивного фону й мотивація студента-співака до осмислення результатів творчої діяльності.

Серед принципів активізації виконавського потенціалу студента в класі естрадного співу, нами розкрито наступні: перший – підготовлений проект який реалізується усіма попередньо-продуманими елементами (репертуар та його насиченість у словесній та музичній наповненості із якісною фонограмою; танцювальний супровід композиції; сценічний образ, підібраний індивідуально під стиль пісні, чи їх циклу; світло-звукове забезпечення); другий – активізація одночасного контролю над собою, звуком, світлом та сценічною образністю (участь у загальному концерті, виступи на конкурсах, фестивалі, імпрези, тощо).

Ключові слова: принципові засади, методична модель, естрадний спів, активізація, виконавство, творча діяльність.

Antonina BOICHUK

Postgraduate Student at the Department of Musicology and Cultural Studies,

Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University,

Junior Research Associate of the Scientific Research Sector,

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Street, Drohobych, Lviv region, Ukraine, 82100

ORCID: 0000-0001-5401-8343

To cite this article: Boichuk, A. (2023). *Pryntsypovi zasady tvorcho-vykonavskoi diialnosti studenta v klasi estradnoho spivu* [Principles of the student's creative and executive activity in pop singing class]. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 3–9, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-5-1>

PRINCIPLES OF THE STUDENT'S CREATIVE AND EXECUTIVE ACTIVITY IN POP SINGING CLASS

In a whirlwind of performance trends, we have outlined the basic principles of creativity and specific principles of the student's executive activity. Attention is focused on practical interaction between student and teacher in the process of creative activity and stage skills.

*The **purpose of the article** – to determine the key principles of the student's creative and performing activities in the pop singing class.*

*The **research methodology** is focused in the following methods: analysis of creative activity through the prism of executive principles and means of activation in the process of professionalizing a student-singer; deduction in the focus of the systematic disclosure of the principles of creative activity of a student-singer and principles of executive activity in its various manifestations.*

*The **scientific novelty** consists in revealing the fundamental principles of the student's creative activity in pop singing class and synthesis of his performance potential.*

So, we have determined the principles of activating the student's creative activity in pop singing class: combination of cognitive and creative activity; self-worth and content-structural dependence in the context of the training of a pop singer; socio-pedagogical conditioning of the process of creative activation and motivation for self-expression; the creation of a positive background and motivation of the student singer to the understanding of the results of creative activity.

*Among the principles of activation of the student's executive potential in pop singing class, we disclosed the following: the **first** is – the project is prepared which is realized by all pre-thought-out elements (repertoire and its saturation in verbal and musical richness with a high-quality soundtrack; dance accompaniment of the composition; stage image, selected individually for the style of the song, or their cycle; light and sound support); the **second** is – the activation of simultaneous control over oneself, sound, light and scenic imagery (participation in a general concert, speeches at competitions, festival events, etc).*

Key words: principles, methodological model, pop singing, activation, performance, creative activity.

Постановка проблеми. Навчання та виховання студента у сфері музичного мистецтва процес систематичний та тривалий на всіх етапах його професійного становлення. В цьому контексті, особливо вирізняється вокальна сфера та її естрадна компонента. Саме естрадний спів, методика навчання, методи його опанування та активізація творчого потенціалу естрадного співака постають джерелом дослідження та експериментальним майданчиком різновекторності сьогодення.

Аналіз дослідження. Ключовими факторами дослідницького феномену творчої діяльності студентів у сфері музичного мистецтва постають праці А. Душного (Душний, 2006), І. Зязуна (Зязун, 2000: 11–57), С. Сисоевої (Сисоева, 1998) та ін. Автори, концентрують увагу на розкритті творчого потенціалу й творчості загалом як студента-музиканта, так і студента-інструменталіста.

Щодо естрадного співу та різних методів навчання і виховання естрадного співака, варто відзначити дослідження О. Довгань (Довгань, 2009: 216–220), М. Ткаченко (Ткаченко, 2017: 192–195), Н. Фаріної та Т. Тимошенко (Фарина & Тимошенко, 2020: 176–179), Н. Фаломєєвої (Фаломєєва, 2023: 326–357). Науковці концептуально висвітлюють сучасні підходи та принципи вокальної діяльності, художню образність

пісенного змісту та її трансформацію через сценічні засоби активізації, самотійно-творчу діяльність співака-естрадника.

Відтак, дослідження у контексті даної проблематики є не чисельними і певною мірою не зовсім торкаються естрадного співу. Тому, нами вперше розкриваються принципові засади творчої діяльності естрадного співака, які постають ключовим фактором майбутньої самореалізації у професійній співочій кар'єрі. Концепція виконавського потенціалу феномену розглянута авторкою публікації (Бойчук, 2023: 349–352), й постає стартапом майбутніх розвідок окресленого спрямування.

Мета статті – визначити ключові засади творчої та виконавської діяльності студента в класі естрадного співу.

Виклад основного матеріалу. Активізація творчо-виконавської діяльності естрадного співака має свої особливості, устремління та багатогранність мистецької діяльності. Першочергово, звертаємось до витоків взаємодіяльного підходу *студент – викладач*, де відбувається самоствердження його особистості крізь призму професійно-методичного аспекту розкриття індивідууму творчої діяльності.

Вагоме значення для розробки принципових засад творчої діяльності мають роботи українських вчених І. Зязуна (Зязун, 2000:

11–57), С. Сисоевої (Сисоева, 1998), О. Довгань (Довгань, 2009: 216–220) в яких наголошується на необхідність трансформації змісту навчального процесу щодо активізації особистості студента-музиканта, як ключової складової їх творчих здобутків.

Пріоритетною працею даного контексту постає дисертаційне дослідження А. Душного «Методика активізації творчої діяльності студентів педагогічних університетів у процесі музично-інструментальної підготовки» (Душний, 2006). Дослідник розкриває творчу складову мотиваційно-позиційної спектральності крізь призму залучення студентів до елементарної композиторської творчості у класі основного музичного інструменту.

Н. Фаломєєва розвиває думку щодо творчої активності в процесі опанування співочим мистецтвом (естрадним чи академічним) як самостійну складову «яка визначається його психічними, фізіологічними, розумовими, емоційними, вольовими можливостями і яка проявляється в позитивному відношенні ... до ефективного оволодіння знаннями та способами діяльності у мобілізації морально-вольових зусиль для досягнення навчально-пізнавальної мети» (Фаломєєва, 2023: 339)

Під принциповими засадами активізації творчої діяльності виконавського потенціалу естрадного співака нами окреслено узагальнені характеристики ключових засобів. Основа методичної складової включає закономірності стимулювання творчої активності студента в класі естрадного співу, створення умов оптимального протікання процесу творчості, визначення рушіїв творчих дій у процесі координації його діяльності.

Таким чином, нами виокремлені наступні принципи активізації творчої діяльності студента у класі естрадного співу: поєднання пізнавальної і творчої діяльності; самоцінність та змістовно-структурна залежність в контексті підготовки естрадного співака; соціально-педагогічна зумовленість процесу творчої активізації та спонукання до самовираження; створення позитивного фону й мотивація студента-співака до осмислення результатів творчої діяльності.

1. Поєднання пізнавальної і творчої діяльності зумовлене необхідністю забезпечити цілісність навчальної підготовки студентів у класі естрадного співу, підвищити їх рівень, зорієнтувати на потреби майбутньої професій-

ної діяльності, в якій значне місце посідають пізнання та творчість.

Ефективним елементом підготовки естрадного співака, вважається пізнання ним музичного мистецтва в цілому, як одного із важливих компонентів творчої діяльності. Ми констатуємо, ознайомлення із закономірностями творчої лабораторії композитора, розуміння його стилю, законів розвитку музичного мистецтва не тільки не гальмує, але виступає стимулом творчих проявів студентів. Саме музичне пізнання невіддільне від творчості в силу специфіки мистецької діяльності, її сутності. Тому, якщо розкривати основні різновиди музичної діяльності (сприймання, виконання та створення музики), стає очевидним наявність творчого початку в кожному з них.

Поєднання пізнавальної і творчої діяльності викликане необхідністю професійної опори на свідомі і підсвідомі компоненти психіки в процесі активізації виконавського потенціалу естрадного співака. Навчальний процес в класі вокальної підготовки містить низку моментів, для яких характерне поєднання усвідомлюваних і неусвідомлюваних дій. Опанування виконавським мистецтвом вимагає звертання до свідомого довільного запам'ятовування, й неусвідомлюваних мимовільних його форм; як реального відпрацювання вокальних елементів, так і автоматизованих дій; як сфокусованої уваги на вказівки викладача, так і здатність реагувати на ледь помітні зовнішні фактори.

Пізнання як і творчість спираються на раціональні і емоційні способи дій. Музично-вокальне пізнання, орієнтуючись в цілому на раціональні підходи (аналіз музичних композицій, узагальнення художніх явищ у пісенному надбанні тощо), не може існувати поза емоційною складовою. Щоб зрозуміти музичну композицію, потрібно пережити її образний зміст (пропустити через себе). Пізнати авторський задум означає – зрозуміти його, перейняти художньо-емоційною складовою. Інтерпретаторська творчість, яка є основою підготовки співака у класі естрадного вокалу, також ґрунтується на раціональному і емоціональному компонентах. Аналіз загального змісту, способів трактування твору, доцільне визначення загальної та кульмінаційної основи й інших засобів художньої виразності завжди емоційно забарвлені,

а тому, наповнені музично-сценічними переживаннями. Такий процес постає нерозривним між музичним пізнанням і творчістю.

2. Самоцінність та змістовно-структурна залежність в контексті підготовки естрадного співака. Ця частина загального циклу засад проявляється через логістику специфічних особливостей притаманних підготовці фахівця музичного мистецтва загалом, і естрадного співу зокрема. Тому, потрібно акумулювати увагу на певних аспектах окресленого засадничого принципу: погодження цілеспрямованої підготовки у спектрі майбутньої професійної діяльності; розвиток творчої активності в контексті різновидів музично-співацької підготовки; розширення музичних знань та досвіду виконання вокальних композицій різних стилів та жанрів.

Професійна підготовка пов'язана із комплексним вивченням різних дисциплін (загального, музично-теоретичного та професійного спрямування). Виконавські дисципліни, серед яких спів та його естрадна домінанта постають пріоритетом творчого розвитку. Створення творчої атмосфери на заняттях й формування творчого стилю музичної діяльності, постійно знаходяться в центрі уваги викладача. Опанування виконавським мистецтвом потребує розвитку здатності до генерування художньо-творчих ідей та творчого переосмислення музичного матеріалу. Вагомою складовою постає фахова методика, необхідність якої повинна містити осмислені методичні, педагогічні та виконавські компоненти й практичний досвід провідних фахівців вокального мистецтва крізь призму творчих знахідок у авангарді естрадного співу.

В полі нашого дослідження – вокальна підготовка естрадного співака. Водночас, інші навчальні дисципліни, особливо виконавського спрямування, не містять непрохідних меж для використання віднайдені щодо творчої активності. Підґрунтям постає визнання спорідненості виконавства як особливості розмаїтої мистецької діяльності. Сольний та ансамблевий спів значно відрізняються за технікою виконання від гри на інструменті чи диригування, але, сутність мистецтва інтерпретації, закономірності створення виконавського художнього образу – єдині для всіх різновидів виконавства.

Творчість як складова мистецтва інтерпретації, притаманна виконавству в різних його

різновидах. Навчальні дисципліни вокального циклу аналогічною мірою передбачають творчу активізацію студентів. Тому, принципи активізації не є чимось відокремленим від загального процесу навчання, а навпаки, повинні стати об'єднуючим фактором єдиного цілого.

3. Соціально-педагогічна зумовленість процесу творчої активізації та спонукання до самовираження постає наступною принциповою засадою, оскільки проявляє необхідність взаємодії зовнішніх і внутрішніх стимуляторів творчості. Творча діяльність, яка являє собою особливий вид психічної діяльності, регулюється системою активного внутрішнього ставлення суб'єкта до предмету чи явища. Соціально-педагогічна спрямованість творчої, зокрема – виконавської діяльності студента-співака, стане чинником її активізації за умов усвідомлення цінності і власної причетності до певного процесу. Такий принцип, як і свобода творчого самовираження знаходить реалізацію у сфері мистецької підтримки музичної оригінальності, й практичної вартості результатів власної творчої активності. Спрямування творчих зусиль естрадного співака отримує реальне мистецьке спонукання через оцінку викладача або слухача.

Прагнення до об'єктивної доцільності результатів власної творчості, одночасно стає збудником бажання до самовираження, а творче самовираження в контексті усвідомлення соціально-професійних вимірів отримує дієву основу для активізації. Систематичне спонукання до творчості на основі професійно-виважених взірців вокальних композицій, сприяє досягненню якості процесу. Відтак, зовнішня зумовленість не перешкоджає внутрішньому потягу студентів до самооцінки власних виконавських можливостей.

Фінальний акорд, сприяє реалізації двомірності принципів щодо усвідомлення соціальної потреби творчості і прагнення до самовираження в цьому процесі, постає оприлюдненням результатів творчої діяльності. Подолання замкненості творчих зусиль через сценічне виконання й створення художньо-мистецького образу, активізує зацікавленість до творчості. Прилюдне визнання власних результатів, пробуджує творчу насагу, перетворюючись на певний каталізатор творчої думки. Самовираження, знаходячи підтримку отримує дійові стимули для активізації.

4. Важливим для прогнозу ефективності процесу активізації творчої діяльності постає створення позитивного фону й мотивація студента-співака до осмислення результатів творчої діяльності.

Ключова особливість творчості – інтуїтивне вирішення творчого завдання, яке супроводжується відчуттям впевненості у правильному вирішенні проблеми. Систематичні сумніви, страх, дуже підвищена самокритичність, не тільки не сприяють протіканню творчого процесу, а в багатьох випадках сповільнюють його. Особливо, помічаємо такий негатив зі сторони викладача, котрий постійно не задоволений результатом студента. Такий негатив породжує невпевненість у власних можливостях та знижує наполегливість та працездатність щодо активізації творчого процесу. І навпаки, підтримка наставника, його вмотивованість постає стимулом для пошуку художньо-творчих новацій. Власне позитивний фон та емоційна складова активізуються у процесі піднесення та постають стимулюючим джерелом творчої наснаги.

Варто розрізнити підтримку творчого ядра із захвалюванням та виробленням гормону самозадоволення у студента. Тут варто розмежувати розуміння творчого пошуку та прояв творчості, із здатністю реально осмислювати творчі напрацювання. Наголошуємо, основою творчості виступає систематичний пошук нового на фоні креативу та експериментальності.

Такому засобу творчої активізації сприяють наступні фактори: не байдужість викладача, а його підтримка у контексті відчуття постійної зацікавленості студента й тримання його в тонусі; переконання наставника у творчих можливостях які обов'язкового матимуть позитивний успіх, у певних пошуках творчого самовираження через здатність до саморозвитку творчих здібностей у процесі власної творчої діяльності.

Активізація виконавського потенціалу музиканта – система, щодо втілення набутих знань, умінь та навичок у практичну діяльність через виконання певного твору, його формотворення та затребуваність слухачською аудиторією крізь призму вокально-технічного, художньо-змістового, сценічно-образного розкриття.

Виконавський потенціал загалом, та естрадного співу зокрема – явище індивідуальне. Йому притаманна специфіка та особливість оперування публікою через переосмислення

музичного полотна та власну інтерпретацію. Важливо наголосити на природних даних самого виконавця (постава, природня сила та подача голосу, зовнішній вигляд, уміння контактувати з мікрофоном, тощо), а також його внутрішню енергетику, сценічну харизму, здатність міксувати образність у пісні та трансформувати її через засоби виконавської майстерності.

Активізація процесу відбувається у *двох складових*: естрадний спів під супровід фортепіано, ансамблю або оркестру; естрадний спів під фонограму-мінус (Виконання ... Вікіпедія) чи естрадний інструментальний супровід. Звертаючись до обох процесів, ми пам'ятаємо про вміння естрадного співака працювати з мікрофоном. Варто зазначити, мікрофон – річ індивідуальна, котра не завжди підходить до всіх типів голосів. Тут вагомим значення має і звукорежисерське вміння відчувати та скоординувати баланс між голосом та його звуковими властивостями в поєднанні із музичним супроводом та технічними спецефектами. У навчальних процесах – здатність користуватись мікшерним пультом та покладатися на власний слух, щодо регулювання частоти та ревербераційних ефектів є пріоритетом викладача.

Отже, у контексті окресленої проблематики, постають наступні *принципи* активізації: цілеспрямованість підготовленого процесу самовираження індивідууму у процесі виконавської діяльності (сольний або авторський концерт, вечір певної присвяти, тематичні концерти, тощо); спонтанність, яка проявляється у спектрі загально-концертного або конкурсно-фестивального руху.

Перший принцип – підготовлений проект який реалізується усіма попередньо-продуманими елементами. Концертна програма, котра готується певний період та включає в себе наступні пов'язуючі елементи:

1. Репертуар та його насиченість у словесній та музичній наповненості із якісною фонограмою (Основні види ...) чи співом під живий супровід або плей-бек (з *анг. playback* – відтворення). Якісна фонограма-мінус постає одним з ключових елементів загального сценічного образу співака. Неодноразово зустрічаємо прописаний співаком бек-вокал (власний чи запозичений), або вокальну групу бек-вокалістів на живих концертах. Такий вид може як

підсилити вокальну потужність артиста, так і навпаки – приховати його слабкі сторони. Провідні виконавці естради часто використовують маловідомих, проте, талановитих вокалістів, в якості «вокальної страховки», таким чином, убезпечуючи себе від перенавантажень та форс-мажорних ситуацій.

2. Танцювальний супровід композиції.

Таке поєднання має місце і завжди захопливо та видовишно сприймається глядачами. Навіть один танцюрист, одна танцювальна пара, чи хореографічна група – дають можливість унаочнити поєднання музики та мови тіла через харизму, подачу пісні співаком. У такому амплуа, кінцевий вихід продукту – масовість помножена на помпезність, що інколи приховує саму сутність співу в цілому, бо увага зосереджена на танцювальних фігурах.

3. Сценічний образ, підібраний індивідуально під стиль пісні, чи їх циклу.

Саме одяг та його яскраве самовираження додає колориту співакові та підкреслює цілісність його образу. Дедалі частіше ми маємо можливість спостерігати як ефект чи дефект палітри сценічних костюмів справляють неоднозначні враження на слухацьку аудиторію.

4. Світло-звукове забезпечення.

Саме оформлення сцени, насиченість розмаїтого світла, певного шумового забарвлення та якісна звукова фабула додає точності та ефективності творчому процесу. Адже, постановка кожного номеру, це маленьке театральне дійство, у якому протягом декількох хвилин відбувається демонстрація певної художньої картини, насиченої всіма фарбами сучасного мистецького дизайну, активізації виконавського потенціалу естрадного співака.

Другий принцип – активізація одночасного контролю над собою, звуком, світлом та сценічною образністю. Такий елемент притаманний певній участі у загальному концерті, де зосередженість і водночас, вільна поведінка на сцені – запорука успішного та яскравого виступу.

Щодо виступів на конкурсі чи фестивалі. Як свідчить практика – бувають випадки, коли спонтанність та вміння контролювати ситуацію вбачаємо безпосередньо у процесі самого виступу. На конкурсі не часто зустрічаємо учасника-співака у супроводі танцювального оформлення або «живого» колективу музикантів. Тому, ключовим елементом постає фонограма-мінус оригінального або «піратського» (Кочина) користування. Мінус може бути, як з беком (фонівим чи звичайним) так із задавкою (Мінусовка ...) (яка певною мірою буває не дуже високої якості). У більш досвідчених співаків або авторів-виконавців ми чуємо власні прописані беки. Тому, вдало підібрана пісня, звучання співака у його зручній теситурі із використанням естрадних технік та якісне «мінус-обрамлення» – запорука вдалого концертного виступу.

Висновки. Таким чином, принципові засади активізації творчої діяльності й виконавського потенціалу естрадного співака – певний підсумок його роботи, та постійний пошук нових тенденцій самовираження у співі через візуалізацію музичного контенту. Запропоновані засади та принципи постають основою для формування власного виконавського стилю та манери. Здатність оперувати глядацькою залогою й підкорювати сцену своїм професіоналізмом та харизмою – ключовий стереотип естрадного співака

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойчук А. Принципи активізації виконавського потенціалу естрадного співака. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. Світязь Шацького району Волинської області, 16–18 червня 2023 року)*; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Львів Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 349–352.
2. Виконання під фонограму. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%83
3. Довгань О. Сучасний науковий підхід до вокально-педагогічної діяльності. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка: збірник*. Чернігів: ЧДПУ, 2009. Вип. 67. Серія: педагогічні науки. С. 216–220.
4. Душний А. Методика активізації творчої діяльності студентів педагогічних університетів у процесі музично-інструментальної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». Київ, 2005. 20 с.
5. Зязюн І. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. Київ: Видавництво «Віпол», 2000. С. 11–57.

6. Кочина О. Поняття та види інтелектуального піратства в Україні. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/06/5.pdf>
7. Мінусовка чи фонограма? URL: <https://allminus.com.ua/forum/thread34-1.html>
8. Основні види суміжних прав. URL: https://stud.com.ua/31561/pravo/osnovni_vidi_sumizhnih_prav
9. Сисоєва С. Педагогічна творчість: монографія. Харків – Київ: Каравелла, 1998. 150 с.
10. Ткаченко М. До проблеми втілення художнього образу вокального твору засобами сценічної виразності (у контексті виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва). *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. 2017. Вип. LXXV. Т. 2. С. 192–195. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/1407-Текст%20статті-2505-1-10-20190420.pdf>
11. Фари́на Н., Тимошенко Т. Студія естрадного співу в сучасній системі мистецької освіти. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2 (102). С. 176–179. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/issue/view/4>
12. Фоломєєва Н. Теоретичні засади розвитку самостійної діяльності співаків-початківців у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. *Modern art education: theoretical-practical discourse: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 326–357. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/319/8702/18169-1>

REFERENCES:

1. Boichuk, A. (2023). *Pryntsypy aktyvizatsii vykonavskoho potentsialu estradnoho spivaka* [Principles of activating the performance potential of a pop singer]. *Aktualni problemy rozvytku ukrainskoho ta zarubizhnogo mystetstv: kultur-olohichni, mystetstvoznavchyi, pedahohichni aspekty: materialy VIII Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (s. Svitiaz Shatskoho raionu Volynskoi oblasti, 16–18 chervnia 2023 roku); Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky*. Lviv Torun: Liha-Pres. Pp. 349–352. [in Ukrainian].
2. *Vykonannia pid fonohramu* [Performance to the soundtrack]. *Vikipediia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%83 [in Ukrainian].
3. Dovhan, O. (2009). *Suchasnyi naukovyi pidkhid do vokalno-pedahohichnoi diialnosti* [Modern scientific approach to vocal-pedagogical activity]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka: zbirnyk*. Chernihiv: ChDPU. Vyp. 67. Seriya: pedahohichni nauky. Pp. 216–220. [in Ukrainian].
4. Dushniy, A. (2006). *Metodyka aktyvizatsii tvorchoi diialnosti studentiv pedahohichnykh universitetiv u protsesi muzychno-instrumentalnoi pidhotovky* [Methodology for activating the creative activity of students of pedagogical universities in the process of musical and instrumental training]: *avtoref. dys. ... kand.. ped.. nauk: spets. 13.00.02 «Teoriia ta metodyka navchannia muzyky i muzychnoho vykhovannia»*. Kyiv. 2005. 20 s. [in Ukrainian].
5. Ziazun, I. (2000). *Intelektualno-tvorchyi rozvytok osobystosti v umovakh neperervnoi osvity* [Intellectual and creative development of personality in the conditions of continuous education]. *Neperervna profesiina osvita: problemy, poshuky, perspektyvy*. Kyiv: Vydavnytstvo «Vipol». Pp. 11–57. [in Ukrainian].
6. Kochyna, O. *Poniattia ta vydy intelektualnoho piratstva v Ukraini* [Concepts and types of intellectual piracy]. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/06/5.pdf> [in Ukraine].
7. *Minusovka chy fonohrama* [Minusovka or phonogram]? URL: <https://allminus.com.ua/forum/thread34-1.html> [in Ukrainian].
8. *Osnovni vydy sumizhnykh prav* [Main types of related rights]. URL: https://stud.com.ua/31561/pravo/osnovni_vidi_sumizhnih_prav [in Ukrainian].
9. Sysoieva, S. (1998). *Pedahohichna tvorchist* [Pedagogical creativity]: monohrafiia. Kharkiv – Kyiv: Karavella. 150 s. [in Ukrainian].
10. Tkachenko, M. (2017). *Do problemy vtilennia khudozhnoho obrazu vokalnoho tvoruz zasobamy stsenichnoi vyraznosti (u konteksti vykonavskoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva)* [To the problem of realizing the artistic image of a vocal work by means of stage expressiveness (in the context of performance training of future music teachers)]. *Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats*. Vyp. LXXV. Т. 2. Pp. 192–195. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/1407-Текст%20статті-2505-1-10-20190420.pdf> [in Ukrainian].
11. Faryna, N. & Tymoshenko, T. (2020). *Studiia estradnoho spivu v suchasni systemi mystetskoï osvity* [Studio of pop singing in the modern system of art education]. *Nova pedahohichna dumka*. № 2 (102). Pp. 176–179. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/issue/view/4> [in Ukrainian].
12. Folomieieva, N. (2023). *Teoretychni zasady rozvytku samostiinoi diialnosti spivakiv-pochatkivtsiv u protsesi profesiinoi pidhotovky u zakladakh vyshchoi osvity* [Theoretical principles of development of independent activity of beginning singers in the process of professional training in institutions of higher education]. *Modern art education: theoretical-practical discourse: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing». Pp. 326–357. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/319/8702/18169-1> [in Ukrainian].